

Pređplata van Šibenika:
na tromjesečje 3 Kr.
na godišnje 6 Kr.

Pređplata u Šibeniku
sa donošanjem lista u kuću
jednaka je kao i van Šibenika.

Pojedini broj stoji 6 para.

HRVATSKA RIJEČ

Pređplate i pisma šalju se
Uredništvu. Nefrankirana se
pisma ne primaju. Rukopisi
se ne vraćaju. Oglasi, pri-
ročena pisma, zahvale itd.
tiskaju se po 20 para redak
= ili po pogodbi. =

IZLAZI SRIEDOM I SUBOTOM.

Hrvati i Magjari

Mi smo više puta pisali, da su Magjari i Hrvati jedni na druga upućeni i da s toga prijateljstvo i savez ovih naroda ne može biti nego na obostranu korist. Kažemo korist, jer sama ona nagoni narode na saveze, na prijateljstvo, na ljubav, kao što i na neprijateljstvo, na ratove, na mržnju. — Govoriti o čustvima naklonosti među narodima u ime prošlosti ili zajedničke slave ne može se nego samo ondje, gdje ih potrebe sadašnjosti i zahtjevi budućnosti na zajedništvo nagone. Bez potrebitog ovog nagona, bez dolične koristi, nema među narodima zajedništva. U odnosja raznih naroda utiče samo i jedino život sa svim potrebama njegovim. Sa ovoga gledišta t. j. bez čustvovanja, bez ljubavi i bez mržnje, mi smo do sada promatrali naš položaj prema magjarskom narodu. Mi smo našli, da hrvatski narod može živjeti u prijateljstvu sa magjarskim i obratno, jer i jedni i drugi imamo zajedničkih neprijatelja i zajedničkih ciljeva, koji izvire iz geografskog našeg položaja, iz obsega naših naroda, iz ekonomičnih i kulturnih naših narodnih potreba, bilo u pogledu domaćeg razvitka, bilo u pogledu trgovine i industrije, bilo u pogledu obrane ili navale na trećega. U jednu riječ, sve što može tiskati dva naroda na zajednički savez nalazimo kod nas i Magjara.

Zajednički naši neprijatelji su poznati i ne treba ih spominjati. Mali narodi kao što su magjarski, hrvatski i ostali podunavski, sami o sebi, nisu dorasli, da se neprijatelju opru. Taj neprijatelj toliko je jak, da je i bez sile već razgranio svoje kolonije i svoj upliv među svim ovim narodima. Njegova je kultura tako moćna, da već svukud prodire, njegova je industrija tako velika, njegova je trgovina tako razgranata, da svi ovi mali narodi čute groznu utakmicu i pogibelj, koja im prieti.

Nijedan od podunavskih naroda, pa ni magjarski, sam o sebi, ne može se uspješno boriti proti gorostasu, koji polagano, ali sje-gurno prodire sa sjevera na jug i iztok. — Ako ovom prodiranju želimo stati na put, ako želimo uzadržati našu narodnu budućnost, svi smo zvanj, da se zajednički opremo. Ako pak hoćemo, da groznoj utakmici, koja nam svima prieti, suprotstavimo nepredobiv nasip i u kulturi i u industriji i u trgovini, onda smo svi zvanj, da se, kako je najbolje moguće, međusobno uredimo, spojimo, uvrstimo u onim pitanjima, koja su nam ugrožena od neprijatelja. Drugačije niti je

moguća da se pogodimo, niti je zajednička obrana pojmjljiva.

Hvatski narod je u zadnje doba činom dokazao, da hoće i da želi ovu zajedničku patriotsku zajednicu svih podunavskih naroda. Hrvatski narod je od vajkada za ovu zajednicu radio u svim svojim operbnim strankama, a u zaćnje doba je ovu svoju težnju, može se reći, uzakonilo u riećkim i zadarskim resolucijam.

Ove resolucije nisu plod čustvovanja nego su izljeve hrvatske narodne težnje, da se svi podunavski narodi proti neprijatelju svrstaju u jednu nepredobivu falangu, a to na korist cjeline i njezinih dijelova. Cjelina su svi narodi, a dijelovi su pojedini narodi o sebi. Svaki narod pako želi dobra najprije sebi, a onda svim ostalima koji bi tu cjelinu sačinjavali. Dobra želiti sebi manje nego drugomu bilo bi i ludo i smiešno, bilo bi nemoguće; i za to nitko ne može od Hrvata očekivati, da bi oni u tu cjelinu stupili, kad im ne bi bilo zajamčeno sve ono što im zajednici osigurava najveću moguću korist.

Nami se čini, da Dr. Havass na ovaj način ne shvaća nas Hrvate. Dr. Havass govori naimo mnogo o zajedničkoj slavnoj prošlosti, o Arpadima i Anjou-ima, o našoj ljubavi za tu prošlost, o dalmatinskom, o dalmatinskom ponzdanju u Magjare, o ljubavi našoj međusobnoj i prema svetog kruni Stjepanovoj, o slavnom razdobju Ugarsko-Dalmatinske povjesti itd. Dr. Havass osim toga govori o koristi Magjara, o krugu magjarske trgovačke politike i na neki način suprotstavlja nas Dalmatince banovskim Hrvatima. — Mi Dr. Havassu ne zamjeramo. On po svojoj prilici ne će biti upućen o našem današnjem životu, o našim težnjam i potrebam. On može znati izvrstno ugarsku povjest, ali ugarska povjest u pitanjima našeg života nije od odlučujuće važnosti. Što više, mi Hrvati smo mogli do jučer biti u zajednici sa Magjarima, ali kad nam ta zajednica ne bi bila od koristi, mi mislimo, da bi bila naša narodna dužnost nastojati, da se međusobno razkristimo. I obratno, da smo do jučer bili neprijatelji, mi mislimo, da bi bila naša dužnost pomiriti se, kad bi nam to bilo od koristi. Ovo vriedi i za Magjare i za svaki drugi narod.

Ali i bez toga Dr. Havass prelazi u čustvovanje. Naše zajedništvo u srednjem vijeku nije ono vrsti, kako ga on shvaća. U srednjem vijeku svaki grad bio je njeka vrst države o sebi. Dapače i svaki velikaš bio je suveren u svojoj kneževini. Kralj je ugovarao i sa pojedinim gradovima kao i sa pojedinim velikašima. Sta više, on je ratovao

sa pojedinim gradom ili velikašem, a gradovi su i velikaši, često puta i proti volji kralja, međusobno ratovali. Dakle govoriti o podložnosti u srednjem vijeku nema smisla nego u toliko, što je kralj mogao biti jaći od velikaša ili grada i obratno, što je kralj mogao biti i slabiji, pa su i velikaši i gradovi itd. izabirali, mijenjali kralja kako im je bilo korisnije.

U našoj povjesti imamo primjera na pretek, a da bi Dru Havassu trebalo dokazivati, kako između krune sv. Stjepana i Hrvata nije bilo nikakvog drugog odnošaja, nego ugovornoga, t. j. pojedini velikaši su ugovarali i ugovore razkidali, kako im je bilo korisnije. O Dalmaciji pak kao pokrajini u današnjem smislu ne može se ni govoriti, jer takve Dalmacije nije nikad obstojalo. Obstojali su samo pojedini gradovi i ovi su svaki za sebe odlučivali, ratovali, trgovačili, ugovore sklapali itd. Dalmatinske povjesti nema.

Sve je drugačije, ako Dalmaciju uzmemo u narodnom pogledu. Ona je, osim Zadra, Trogira, Spljeta i Dubrovnika, cijela spadala Hrvatskoj, te administrativno i politički s njom sačinjavala jednu cjelinu. Nin, Biograd, Skradin, Solin nalazili su se uvijek na teritoriju hrvatskom. Život kopnene Dalmacije ostao je kroz vjekove samo hrvatski. Ovaj život je s onim u današnjoj Hrvatskoj nerazdruživo spojen. A u novije doba i život dalmatinskih gradova posve je došao u staru koletočnu hrvatsku.

Dalmacija, kakova je danas, jest hrvatska i hoće da žive hrvatskim životom. Ovaj život jest tako bujan i tako zdrave klice, da se pripravlja na uspješan rad. I jer Hrvati vide, da bi im ovaj rad bio mnogo lakši, kadbi došli do pravednog saveza sa Magjarima i ostalim narodima na jugu Dunava, to su oni kao pravi političari pružili prijateljsku ruku Magjarima uprav u onom času, kad im je pomoć bila od velike potrebe i kad su bili od svakog zapušteni.

Misliti, da su Hrvati to učinili radi prošlosti, bila bi obmana. Misliti, da su to učinili radi njeke ljubavi, bila bi pogreška. Misliti, da su to učinili radi drugoga, a proti sebi, bila bi ludost.

Hrvati nastoje, da bude i njima i drugomu dobro, ali ne misle nikomu služiti. Korak, kojeg su oni učinili riećkom resolucijom i zadarskim zaključcima, može bit od velike koristi i njima i svim narodima Podunavlja, ali samo onda, kad svi ovi narodi budu htjeli i želiti svoj i svih naroda napredak i sreću.

Pravednim ugovorom, ravnopravnim savezom otvara se i Hrvatima i Magjarima i

ostalim narodima divna budućnost na svakom kulturnom i privrednom polju, jer u istinu nema pitanja, u kakav se ne bi dalo sve ove narode složiti u takav savez, po kojem bi sačuvali svoju individualnost i slobodu.

Bez ravnopravnosti ostasmo gdje smo i moći ćemo samo sanjati o prošlim zlatnim vremenima, kojih se i tako ne sjećamo ni mi ni Magjari, a koja se bez ravnopravnosti ne će nikada povratiti.

Na sreću svih naroda mi želimo, da ove istine, koje smo izrekli, ne ostanu zakopane. Ako se Dr. Havass, u svojem pisanju o Dalmaciji, postavi na službu ovih neoborivih načela, on će zadužiti i naš hrvatski i svoj magjarski narod.

Škoditi jedan drugomu ne možemo; grehota bi bila, da se ne sporazumijemo, a u našem sporazumu neka nas vode zahtjevi i potrebe naroda naših, koji se mogu krasno razvijati jedan uz drugoga, a jedan proti drugomu nemogu nego služiti zajedničkom neprijatelju.

Za našu Istru!

Ravnateljstvo družbe Sv. Ćirila i Metoda za Istru razaslo je ovih dana na sve obćine Hrvatske, Slavonije i Istre molbu ovog sadržaja:

Slavno obćinsko Glavarstvo!

U Istri ima neko 18.000 djece, koja ne uživaju sreće, što je pruža neprocjenjiva blagodat narodne prosvjete. Srce nam se stisne na pogled tolikih salomjenih krila, pamet nam staje na pomisao u budućnost, u sudbinu našu.

Ali ima još i gore! Ne strepe naše duše jedino pred timom neznanja naših ljudi. Ljudcega neprijatelja gojimo mi u grudima našim: to je zalostna četa one uboge naše djece, koju su našem srcu ugrabili tajnici, da ju zadoje tudjim, janjčarskim duhom, da budu na zator jezika i imenu našemu.

Naša družba sv. Ćirila i Metoda za Istru preuzela je na sebe težak zadatak, da nam od iznarođenja očuva naš tako ugroženi podmladak, i da tako ovu našu liepu istarsku zemlju očuva zajedničkoj domovini.

U tu je svrhu naša družba u raznim mjestima Istre podigla već 17 svojih škola i namjestila do dvadeset i pet što učitelja što učiteljice, koji od nekoliko godina ovamo vrše sa žarom i ljubavi svoje teško zvanje među ovim tako zapuštenim narodom.

Ali to još ne dostaje. Mnogo mlado srce čeka na nas, da ga izgrmimo iz tudjeg zagrlaja, ali eto, družba ne može. Teško je njojzi da uzdrži i ono, što je tolikom mukom podigla, pa ne može ni

Orkovni odnošaji u Šibenskoj županiji od IX. do XI. stoljeća

Otkad postade hrvatska biskupija u Ninu (880.), šibenska županija, kao što i čitav hrvatski narod, prione uz biskupa ninskog, otevi se na taj način duhovnoj pastvi nadbiskupa spljetskog i njemu podćenjini latinskih biskupa.

U ninskoj biskupiji od god. 880. do 928. promienila su se tri biskupa: Teodizije, Adalfrid i Grgur, koji su u duhovnim stvarima pripoznavali za neposrednog gospodara jedinog rimskog papu.

U toj velikoj biskupiji, koja je obuhvatala cijelu zemlju bielo-hrvatsku, već god. 886. nalazimo učenika sv. Metodija, koji, progonjeni iz Moravske iza svetve smrti, najdše tu utočišta i postadoše uz narodno svećenstvo dušobrižnici u ninskoj hrvatskoj biskupiji; dapače, pazeci na ime, opravdano je mnijenje onih, koji drže, da je biskup Adalfrid (890.—900.) bio neposredni učenik sv. Metodija.

Ako ne prije, za stalno od toga doba po cijeloj hrvatskoj zemlji pjevala se slava božja i čitane svete knjige jezikom slavenskim, a te knjige ostadoše svetom bastinom iza apostola sv. Ćirila i Metodija.

Nego gorki dani ostanuše za biskupa Grgura, kadno oko god. 914. zaredaše borbe između latinskog svećenstva primorskih gradova i narodnog svećenstva bielo-hrvatske, između spljetskog metropolitte i hrvatskog biskupa, između slavenskog i latinskog jezika u crkvi.

Da se taj spor ukine, da se urede crkovni poslovi u crveno-hrvatskim i srbskim vlastima, da se odluči o slavenskom jeziku u crkvi, — tadašnji papa Ivan X. stade raditi oko toga, da se u Hrvatskoj sazove crkveni sabor. I uprav god. 925. taj sabor bi držan u Splitu, u kojemu latinski biskupi i svećenstvo zadadoše smrtni udarac hrvatskoj narodnoj crkvi.

U tom saboru bi ustanovljeno: da spljetski nadbiskup bude „primasom“ crkve hrvatske; da nijedan biskup ne smije prekoračiti granice svoje biskupije; da nijedan biskup ne smije promicati u crkvi slavenski jezik i da hrvatski biskup (Grgur) bude podložan spljetskom prvostojniku.

Posve je razumljivo, da se hrvatski biskup Grgur, prisutan na saboru, borio proti ovim ustanovam, jer su one vriedile prava njegova.

Taj zagreni u pravednom jeđu
Umni Grgur, kao Metod drugi:
„Svi narodi, božjo u zadrugi,
„Svojim slovom k neba vapi smiedu,

„Nit će Hrvat, dok je božja vjera,
Svoj iz crkve jezik da izjera“.

(Iv. Kukuljević).

Proti njih se biskup Grgur ninski prizva na samoga papu Ivana X., koji potvrdi samo one zaključke, u kojima su latinski i hrvatski prelati bili složni; po tome ninska biskupija ostane još za koje vrijeme neodvisna od spljetskog metropolitte, a Grgur ninski biskupom svih bielo-hrvata.

Nego latinski popovi bijahu tvrte glave, pak ne popuštise. Njima je bilo do toga, da se upravo ukine ninska biskupija, jer padom njezinim postići će i povlasti ujezine, a time će prestati i hrva i narodna crkva, koja im je smetala više radi političke, nego li radi vjerske svrhe.

I ako papa nije potvrdio bio one saborske ustanove prvoga spljetskog sabora, koje su bile na zator narodnoj hrvatskoj crkvi, ipak zato ne prestane spor između nadbiskupa spljetskoga i hrvatskoga ninskoga biskupa, a papa, nemogavši spora do kraja, odluči sazavati još i drugi pokrajinski sabor za Hrvatsku i Dalmaciju u istomu Spljetu, a što ovaj odluč, neka onda vriedi. U to ime izabere i novog poslanika za taj sabor, naime biskupa Madalberta.

Biskup Madalbert sazove taj drugi crkovni sabor u Spljetu god. 927. I na taj sabor dođoše biskupi dalmatinski, zatim biskup hrvatski Grgur

sa benediktinskim opatima bielo-hrvatske biskupije, kralj Tomislav i velikaši hrvatski.

Na tom saboru dođe do nagodbe između Latina i Hrvata. Latini su naimo prestali zahtjevati da se ukine slavenska služba božja; Hrvati pak priznadoše prvenstvo nadbiskupa spljetskog. Ponovo se stvorilo zaključak, da nijedan biskup ne smije u duhovnoj pastvi zalaziti u tudju biskupiju.

Izražavanjem se dokazalo, da su od starine u Dalmaciji postojale same biskupije u Zadru, Rabu, Krku, Osoru, Skradinu, Duvnu, Stonu, Dubrovniku i Kotoru. Ove se biskupije moraju i nadalje pokoravati nadbiskupu spljetskomu.

Dokazalo se i to, da je nekada u Ninu bio samo nadpop (?), koji se pokoravao biskupu zadarskom. Zato se biskupija ninska mora ukinuti. Pošto su pak tada bile prazne tri biskupske stolice, i to u Skradinu, Duvnu i u Sisku, stavio je sabor biskup Grgur na volju, da se tri odabere jedna od tih biskupija, ili makar sve tri.

Tim su latinski biskupi htjeli da Grgura utaže, nadoknadivši mu šteti, koja ga je snašla, kad se morao odreći dotadašnje velike duhovne pastve. Ali poglavitijski smjer te odluke bijaše taj, da Grgur, primivši svoju od napomenutih biskupija, prestane biti voj, te postane podrćnik spljetskog nadbiskupa, kojemu su one biskupije nekad bile podložne (Štefić).

militi, da bi uz sredstva, kojima sada raspolaže, mogla i dalje proširiti svoje uspješno nastojanje oko osviđanja naroda.

To je bio povod, s kojega se je onomadne naše Ravnateljstvo posebnim proglasom obratilo na narod, s molbom, da prisrčno u pomoć dođu; tim povodom obraća se eto naša družba i ovime na sve naše občine, pozivajući se na dobro srce svih onih vriednih muževa, kojima je narod povjerio, da upravlja njegovom imovinom, neka se smiluju siroti Istri.

S toga se potpisano ntiče ovime i tomu slavnomu zastupstvu s toplom i usrdnom molbom, da našoj družbi prisrčno u pomoć. Našo su potrebe goleme, zato će nam svaka podpora, ma i malena bila, upravo dobro doći.

Pošto naše Ravnateljstvo želi imati kod sebe izkaz svih slavnih zastupstva, koja su se glasovano bilo kakove podpore odazvala našoj molbi, umoljavamo to Slavno Glavarstvo, neka nam svoj blagohotno doznačeni prinos izravno u Volosko dostavi blagovoljno.

U nadi, da će se to slavno zastupstvo odazvati našoj smjerno molbi, zahvaljujemo unaprijed i preporučamo se najtoplije.

Volosko-Opatija, dne 25. studenoga 1905.

Za Ravnateljstvo družbe sv. Cirila i Metoda za Istru.

Viktor Car Emlin v. r. Vjekoslav Spinčić v. r. tajnik. predsjednik.

Veljevriedna naša akademička mladež upravlja je nedavno sličnu molbu na sve občine Dalmacije. Kad bi se sve ukupne občine odazvale i malim darom, sabrala bi se otud liepa svota, koja bi našoj družbi u velike olakotila djelovanje oko odkupljenja zapuštenog hrvatskog življa u Istri. Neka naše vriedne občine uvažavaju spomenutu molbu, neka prisrčno dođu u pomoć, neka i one sa svoje strane doprinesu, kako bi tužno istarsko srce o Božiću življe zakucalo.

Naprijed za družbu!

SOKOLSTVO

Savez hrv. sokolskih društava obdržavao je dne 3. o. mj. na Sušaku V. odborsku sjednicu pod predsjedanjem podstarješine Dr. Vinkovića. Prisutno je bilo zastupano 11 društava i to: Gospić, Karlovac, Pazin, Senj, Sinj, Spljet, Susak, Varaždin, Volosko-Opatija, Zadar i Zagreb. Skupljeni delegati pozdraviše najprije brzojavom oboljelog starješine dr. Miletića, zahvalivši mu da se još prije operavi. Osim raznih tokućih agenda najvažnije je bilo razpravljano o sletu. Odlučeno je da će se isti obdržati dne 8. i 9. rujna do godine u Zagrebu. Gradsko poglavarstvo je umoljeno, da se Savezu prepusti za te dane čitav zapadni perivoj, da se dopita subvencija i dozvola gradske učione za ukončiva-mnogobrojnih gostova.

Program biti će sljedeći: 7 rujna dočekivanje gostiju, otvorenje izložbe za tjelesni uzgoj, te pozdravni komers u vrtovima „Sokola“ i Kola, 8. rujna u 6 s. u jutro natjecanja, u 8 s. pokus za zajedničku vježbu, u 11 sati pozdrav gostiju sa strane grada u umjetničkom paviljonu, u 3—6 jama vježba, a poslie pučka svečanost u Zapadnom perivoju i plus u Sokolu. Na večer bit će i svečana kazališna predstava za gostove. 9. rujna u 6 s. nastavak natjecanja, u 8 sati drugi zajednički pokus, u 1 s. banket za gostove i odslanstva, u 3—6 sati druga javna vježba, a poslie pučka svečanost. 10. rujna biti će izlet u Samobor, na Plitvička jezera i u Dalmaciju.

Program javnih vježba bit će sljedeći: zajedničke proste vježbe, u rame proste vježbe Čeha, vježbe s kopljinama Poljaka, skupine od Slovenaca, te vježbe s čunjevima od Hrvata. Originalnu glazbu izvest će kapelnik Muhović. Spljetski Sokol izvadit će bojnu igru s mačevima Morešku, a sinjski alkari izvadit će starodrevno viteško natjecanje na konjima Sinjsku Alku, ako će je ikako biti moguće financirati. Osim toga nastupit će i sok. ponaladak s vježbama sa zastavicama i raznim igrama. Svakolika društva vježbat će na spravama, a Česi još napose francusko bacanje sa štopovima.

Česka Obec Sokolska vratila je, već u te svrhe 4.000 K, te imade nade, da će Česi, a i drugo sokolstvo posjetiti tom prigodom Zagreb u velikom broju. Nadati se gostiju iz svih slavenskih krajeva. Interesantna će biti i izložba za tjelesni uzgoj, te je savez u to ime stupio u saobraćaj sa hrv. Liepičkim Zborom. Savezni preglednik i vodja Šulce poći će na četiri mjeseca raznim sokolskim društvima, da ih vježba i priredi za slet. U to ime bit će dobro, da već sada svako društvo izrazi svoje želje glede vremena, kako želi, da ih preglednik posjeti. Koja društva pak mogu, bit će dobro, da bar na neko vrijeme pošalju po kojeg svog prednjaka u Zagreb na vježbanje sletovnih vježba.

Sljedeća javna skupština obdržavat će se s proljeća u Pazinu, prigodom otvorenja Narodnog Doma. Da se uz moguće izvesti financiranje sleta, umoljavaju se sva društva, da uzastojno oko toga,

da gradske občine, te razne korporacije, na koje se je Savez obratio glede novane pripomoći, rieše povoljno molbu Saveza za podpora za slet. Ujedno se upozoruju sva društva već sada, da organizuju svoju blagajnu za Zagreb, da se uz mogu u što većem broju okupiti na sletu. Prvi koledar hrv. sokolskog saveza izaci će koncem ov. mj., a pojedina društva neka nastoje da nadju što više predplatnika. Ciena uvezanom koledaru bit će K. 1.20. Oglasi za koledar, koji će izaci u 1000 primjeraka, primaju se do 20. ov. mj.

Načelnik Zagreba komesar

Dr. Amruš, onaj dupli doktor, onaj pu-zavac, koji je bio načelnikom u Zagrebu — postao je vladinim komesarom nad gradom Zagrebom.

Mi smo davno pripoviedali, kako je Amruš pizao u Beču prije nego je postao načelnikom. On se razpitivao čak u dvorskoj kancelariji, je li dobro viđen na dvoru. Ljudi su se smijali bedastoći duplog doktora, ali događaji nam uvjeravaju, da je Amruš već onda računao na gnjusnu svoju ulogu plaćenika i izmencara.

Nije ni čudo. Čovjeka, kao što je Amruš, nije smio Zagreb izabrati načelnikom. Amruš je od svoje mladosti do danas samo pokazao, da je niska selbična prostaciha i ondje, gdje se ne smije. Oženio se bogato. Umla mu je žena, a on uzeo sestru njezinu veoma bogatu. On je bio doktor liečništva, postao je doktor prava, bio je načelnik i zastupnik, pa je htio postati i opet načelnik i zastupnik. Sve u duplo, i miraz, i doktorstvo, i časti. Ove zadnje nisu mu htjeli dati slobodni izbornici ni gradski viećnici, a on se dao u službu Tomašića i Khenuva sustava. Puze, prigiba se pred vlastodržcima, prkosi slobodnim građanima. Njega nije stid ničega, kadar je svega. Boljeg sluge teško ka Khenuov sustav može imati. Gradsko vieće zagrebačko, jer nije trpilo Amruša, razpušteno je. Amruš ostaje komesarom. To je Amrušu dosta.

Hoće li Hrvati podnosti tako gnjusnog čovjeka na čelu svojeg glavnog grada? Pitanje je to budućnosti, ali ipak jedno je samo dično riešenje, a to je: „dolje nedostojni Amruš! Dolje gnjusni puzavci!“

POLITIČKI PREGLED

UGARSKA.

Feyervary je zadnjih dana bio u Beču. — Upravni odbor koalcije imao je također sjednicu. Položaj je nepromijenjen.

Zaključeno je pozvati županije na daljnju uztrajnost u pasivnoj rezistenciji i da protestuju proti nezakonitoj odgodi parlamenta.

Za 19. prosinca medju koalcijom i liberalnom strankom ugovoren je zajednički postupak, o kome su se već sporazumjeli Košut i Tisz. Uslied toga i liberalna stranka će uz Tiszino očitovanje glasovati prvodjenu resoluciju proti odgodi parlamenta.

Deputacija trgovaca i industrijalca bila kod Feyervarya, koji je rekao, da kruna želi da većina parlamenta obrazuje vladu na temelju po njoj prihvatljivog programa.

Liga za obće izborno pravo imala je skupštinu, na kojoj je zaključeno upravit u ovom smislu peticiju na parlament.

Parlamentar je, kao nako brzovaj obavješćuje, odgođen.

AUSTRIJA.

Naročito povjerenstvo viećalo je ovih dana u Beču, a bavilo se liečkim radnjama u Trstu. Bio je odabran pododbor, koji će morati u Trstu proučiti pitanje. Zastup. Vuković govorio je o predmetu. Dvorski savjetnik Hillinger dao je neka razjašnjenja. Pri razpravji sudjelovao je i Rybar.

RUSIJA.

Nije moguće dobiti pravu i podpnu sliku svega onoga, što se u Rusiji događa. Sve viesti, koje stižu, neizmjereno su čudnovate, protuslovnne. — Zapadnjačka štampa donosi opet te viesti prekrone ili skalupljene na svoju, kako ju naine na to nagoni simpatija ili antipatija prema velikome carstvu. Prema tome o pravoj istini, o izvjestnost stanju stvari nije moguće govoriti. Jedino što se daje nagađati jest to, da bi zdrav konstitucionizam mogao spasiti položaj, ali jako konstitucionalne stranke u Rusiji još nema; reakcija i revolucija ulivatiše se u koštac, pa rek bi, da sve ide samo za tim, koja će nadvladati. — I za to ne će bit nikakvo iznenađenje, ako nam stignu viesti o drugim, novim pobunama, o paležu, pljačkanju i sličnim neredima. Sam Witte, od kojega se toliko očekivalo,

neodlučan je. Odgovor što ga je uvih dana dao na memorandum kongresa zemstava ne govori jasno, pa je sva prilika, da će nepovoljno djelovati na zemstva. U baltičkim pokrajinama revolucija traje još uvijek.

U Nagasaki prispio je jedan ruski parobrod sa 745 ruskih pobunjenih mornara, koji su bili svladani za nekidašnje pobune u Vladivostoku. Bit će odvezeni u Odesu.

Iz Rusije i Krima sele Muhamendanci.

FRANCUZKA.

U Komori je Rouvier učinio svoje deklaracije o vanjskoj politici Francuzke. Dotakao se najprvo marokonskog pitanja, da opravda držanje Francuske i da obrani njezinu politiku od tužbe kancelara Bilova, da je francuzki predstavnik u Fezu govorio o nekakvom evropskom mandatu. Veli, da su se najveće poteškoće prebrile uslied pregovora s Njemačkom. Uspjeh marokanske konference bit će dobar. Govorio je nadalje o temeljima francuzke politike i o alijanci s Rusijom, naglasivši, da se politika republike osniva na savezu jačemu od svih navala, na dragocjenom prijateljstvu, koje nema sakrivenih namjera, već se oslanja samo na pravicu, kojoj povjerava svoju budućnost. — Rouvierov govor dojmio se duboko svakoga, i na posljedku bio je u obće burno pozdravljen.

Japanski je odaslanik u Parizu javio predsjedniku ministara, da će bit ukinuta korejanska legacija i da će Japan, kao zaštitnik Koreje, poduzeti njezino predstavnstvo u Francuzkoj.

Predsjednik ministara je izjavio, da će opovrijed francuzkog odaslanika u Seulu.

ITALIJA I DANSEKA.

Medju ovim dvjema državama sklopljen je ugovor, da se sva eventualna prieporna pitanja, koja medju njima nastanu, podvrgnu međunarodnom sudistu u Hagu.

Još se nije odredio dan za sazov druge mirovne konference u Hagu, jer Švicarska nije još kako bi morala, zaključila reviziju pravilnika „Crvenog Kriza“. Za to se nije još sastavio ni program konference. Drugi opet vele, da je taj sazov odgođen na želju ruskog cara, koji bi htio, da konference započme, kad prestanu neredi u Rusiji.

NJEMAČKA.

Pogovara se, da će Njemačka na žutu knjigu Francuzke glede Maroka odgovoriti bielom knjigom, gdje će se oporeći tobožnja tvrdnja Njemačke, da je francuzki odaslanik u Fezu bio opozvan uslied evropskog mandata, o kojemu je rieč u žutoj knjizi.

CRNAGORA.

Jučer, na Nikolj dan, otvoren je svečano prvi narodni sabor na Cetinju. U taj sabor dolaze za prvi put narodni poslanici, koji su bili izabrani prošlog mjeseca. Ima ih 61. Stari Crnogorci, junaci, ratnici, vojvode, kapitani, komandiri i barjaktari zastupaju patrijarhalnu Crnogoru. Uz ove naći će se mladi, izučeni Crnogorci, kojima je narod s najvećim oduševljenjem dao svoje čisto i puno povjerenje. Prvima su na čelu Šako Petrović i Lazar Soćica, drugima Mitar Gjurović, Milo Dožić i Mihajlo Ivanović.

TURSKA

Se je već podpuno sporazumjela s evrop. velelviastima. Međunarodno se brodovlje vraća, iza kako je napravilo dosta ugodni izlet u Arcipelag. To je bilo dovoljno, da Turska pristane na evrop.sku kontrolu nad macedonskim financama. Neznatne koncesije, koje još Turska traži, bit će izravane. Hoće li ovaj sporazum vriediti i u buduće zavist će od toga, kako će se turska diplomacija podneti na međunarodnoj komisiji za Macedoniju, hoće li znati, da izrabiti položaj uslied nesuglasja drju velelviastnih skupina t. j. Francuzke i Englezke s jedne, te Austrije i Njemačke s druge strane.

NAŠI DOPISI

Split.

Mi smo uvijek i jednako za visoke vlastodržce bečke ona sinja „raja“, koja mora stradati, plaćati i — dakako — mućati.

Svakomu su već poznati novi uvjeti i nameti glasovite naše uprave pošta glede dopremanja paketenih pošiljaka na kuću. Dne 16. rujna o. g. izdata je naredba, da se takove pošiljke imaju dostavljati adresatima na dom, pa uslied te naredbe nastala je takova pometnja, takav trošak za naše trgovce, da je upravo sveć proklinje. Naša trgovacka obrtnička komora zapitana u predmetu izrazila se je odmah, da se protiv takovoj promjeni, iza kako je saslušala svoje članove. Al da, to je bila samo formalnost, jer njezina protivnost nije ništa doprinijela. I tako danas svojevrijem vlade imamo naredbu, koja ozlovljuje sve trgovce, jer po njoj se na omote do 5 kg. plaća 10 para, na one preko

5 kg. 20 para, a na one, koji su podložni carini 20 para preko toga, a onda k tomu pridođu, dakako i najimovni namet za uredovnu magazu, tako da se za jedan omot plaća vrlo često do 66 para, a onda napose trošak za donasenje iz pošte t. j. para 30, ili para 40 ako je sadržaj omota podložan carini. Ako pak trgovac nije u stanju odmah pridignuti omot, onda naravski pristojbina za magazu raste. I tako doživljujemo, da se podmeću klipovi razvoju i napredku trgovine u ovoj Dalmaciji, koja je tek počela osjećati blagodat trgovinskog gospodarstva. Osim svega ovoga imamo i tu nepreluku, da trgovac, ako je i malo udaljen od poštarskog ureda, prima omot na nj upravljen na 8 ili 9 sati, već na podne ili tek na 4 ili 5 sati po podne, a često puta tek sutradan.

Te omote vuće na kolima konj-čovjek, koji te gane na samidost, što je uprav na slabazan čovjstva. A takova kola moraju se upotrebljavati, jer mi u Dalmaciji nemamo ulica, kakve su one u Beču, odakle nam šalju ovakove bezmislene i nezgrapne naredbe. U Beču ne znadu za naše ulice, pa misle, da je u nas sve moguće kao i kod njih. U saboru je proti svemu ovome podigao svoj glas zastupnik Dr. E. Grgić; trgovacka je komora također presvjedovala, ali sve to ne pomože, sve ostade glasom vapjućega u pustinji. Narodni glas ne dopire do Beča, jer tamo je sve zaglušeno od puste svenjemačke vike, a medjutim narod mora plaćati svaki dan nove namete i mućati, jer ovako kako je mora da bude, jer je ovako koristeći vladu, koja bere više pučkog novca, a manje troši za činovnike. Što smeta, ako je zato trgovcima i drugim građanima ometana trgovina, ako im brzovaj dolaze za toliko sati kasnije? A ipak — gorke li ironije! — trgovacko je društvo primilo na svoju pritužbu vladin odgovor dne 25/11 '05 pod brojem 37953, kojim mu se zamiekalo sve, što je tražilo, jer da je nova naredba od obće koristi! Dalje ne treba ići. Hoch!

Dubrovnik.

(Važno za naše izseljenike). Zaludu je, kad mu je dodijala rođena zemlja, koja ga u zamjenu za njegov znoj hrani crnim glodom, a on sluša, kako mu se rođaci hvale, da im je u Americi dobro, jer im se izplaćuje žuljiti ruke, i on potraži, pa često i nadje, svoju sreću preko mora. On seli, a mi mu ne možemo, ni ne smijemo oteći tu zadnju nadu, kad još nismo u stanju, da mu malo olakšamo skrbi na rođenoj grudi.

Nego mi ne smijemo zapustiti izseljenika ni kad je odlučio da ostavi domovinu, jer su izseljenici za ovu zemlju redoljivni finansijeri zapuštenoj sirotinji. Naša je dužnost, da skrbnošću i ljubavlju pratimo svoje izseljenike preko mora do njihovog cilja, da ih otmiljemo otimaćima i parasitima raznih društava, koji okrađu našu sirotinju, pa onda na putu postupaju s njom kao s marvom.

Danas ćemo samo to konstatovati, da se naši izseljenici bez razlike vrlo pobjalno izražuju o velikom paoobrodarskom društvu „Austro Americana — Fratelli Cosulich Line“, koje gleda, da im na svaki način dodje u susret. Tako je društvo u subotu sretno inauguriralo novu mjesecnu prugu Trst-Gruz-New-York sa novim transatlantikom „Sofia Hohenberg“. Ovaj je netom sagradjen u Lloyvdovom arsenalu u Trstu, a učen je poglavito za izseljenike. Treći je razred upravo krasan i udoban u svakom pogledu, a hrana je izvrstna.

„Sofia Hohenberg“ stigla je u subotu poslie podne pod Gruz poslie 19 sati vožnje sa 500 izseljenika. U Gruzju je bila dočekana od hrvatske i srbske glazbe, pucnjavom mužara i veselim pozdravljanjem naroda, što se ondje sjatio na tisuće i tisuće. Izseljenici su neprestano klicali i pjevali. — Kad se je parobrod približio kraju, prevodilo se na nj pozvanici i glazbe, a s njima naroda, tko bi ga prebio? Svi su bili pogošeni šampanjcem i poslasićima, a društveni upravitelj gosp. Cosulich držao je pozdravni govor slavnou Dubrovniku i krsnoj Dalmaciji. Medjutim su glazbe razvijale svoj program.

Kasno u večer bje ukrcao još 150 putnika, na što se je parobrod otmisao na debelo more. — Danas je Dubrovnik pun razgovora o liepoj svečanosti i krasnom parobrodu.

„Sofiji Hohenberg“ želimo sretnu put!

Dubrovnik.

Tiseno.

Dne 10/12 '05 ova varoš doživjela je veliku svečanost t. j. ustrojio se „Hrvatski Sokol“. Već iz rana jutro vidjelo se je u narodu veliko oduševljenje koje je neustrpljivo očekivalo svat od svata. — I kucne sat, a „Sokolana“ se napuni dubkom što članova a što pozvanih gostiju. Kada se je u Sokolani sve umirilo, privremeni predsjednik pozdravi ganuljivim riečima družinare i nadošle gostove. Iza predsjednikovoga govora Mnogopostovani Don Ivan Mirić blagoslovi društvene prostorje. Poslie blagoslova nekoi od članova govorili su prigodne govore, izričite važnosti i korist ovog društva u moralnom, materijalnom i rodoljubnom pogledu. Potom sledilo je biranje društvene uprave i predsjednikom bi iza-

bran rodoljub Šimun Alborghetti. Istodobno bi u društvo prenesena „Pučka Hrvatska Knjižnica“, koja do sada broji 863 djela u 987 svezaka.

DOMAĆE VIESTI

Svi trgovci, pa i oni, koji prodavaju živež ili jestiva moći će u nedjelju, 24. o. n. j. držati svoje dućane otvorene od 7 sati u jutro do 3 sata po podne, pošto je to Namjestništvo u Zadru dozvolilo usljed molbe u tu svrhu prikazane im od ugledne mjesne občine.

Zazorno u dućanskom izlogu g. A. Mandića na naše velike snježavanje opazili smo nekoliko reklama jedino na njemačkom jeziku. Neoprostivo je, da i na taj način naši ljudi nasjedaju njemačkim firmama, od kojih bi morali tražiti barem da štaju jezik naroda, kojim se okorišuju.

Prodaja duhanških specijaliteta. Ministarstvo financija u Beču dozvolilo je prodaju duhanških specijaliteta u Šibeniku za neko vrste domaćeg specijalitetnog cijenika. Bilo je i vrijeme, da se udovolji ovoj davno osjećanoj potrebi!

„Prava Crvena Hrvatska“ se boji, da bi „Učiteljski Glas“, kad se bude tiskao u Šibeniku, mogao uskočiti u Magjare ili u magjarone. — Nek bude mirna. Ne će ni u Magjare, ni u magjarone, ni u kamarilce, već će biti glas učiteljski i ništa drugo. —
Dinka Širović.

Proti dinamitardima. Primorske sudbene oblasti u Trstu, Istri i Dalmaciji počele su upotrebljavati najstrože zakonske mjere i kazne proti svim onim ribarima, koji love i tamane ribu kradomice. Pred nekoliko dana osudio je pokrajinski sud u Zadru dva ribara na godinu i 60 tamnice, jer su dinamitom lovlili i ubijali ribu u morskim vodama.

Neka sve ovo bude uvjestno onima, koji su do sad upadali u ovakav prestupak.

Proti analfabetizmu. U Zagrebu osnovalo se na universi „društvo hrvat. sveučilišnih građana za pouku analfabeta“. Društveni su učitelji započeli već svoj rad na temelju Anderličeve metode, te polučuju krasne uspjehe. — I u nekim istarskim mjestima ustrojili su tečajevi za poučavanje analfabeta. Učiteljsko društvo „Narodna Prosvjeta“ u Pazinu namjerava držati u tu svrhu upravne stanke u Pazinu, sv. Martinu kod Buzeta, u Livadama i u Puli. — I kod nas u Dalmaciji počelo se nešto raditi u tome pravcu, poimeće u Drišću. Samo napried!

Od Upraviteljstva hrv. starin. društva u Kninu primamo i priobćujemo: Pozivlju se P. N. eg. članovi „Hrvatskoga starinarskoga društva u Kninu“ na glavnu godišnju skupštinu, koja će se držati u prvom mjesecu hrvatskih spomenika dne 4. siječnja 1906 u 11 sati prije podne sa sljedećim dnevnim redom:

I. Izvještaj upraviteljstva i znanstvenoga odbora. II. Pretresanje računa. III. Obnova upravnoga i znanstvenoga odbora i pregledatelja računa. IV. Pretresanje društvenih pravila u smislu zaključka zadnje društvene skupštine. V. Slučajni predoz. Upraviteljstvo „Hrvatskoga starinarskoga društva. Knin, 16. prosinca 1905. Predsjednik: fra V. Marun.

Izlet „Hrvatski Sokol“ u Vodicae upriličuje izlet u Zaton za sutra dan po Božiću na Sv. Stjepana.

Odkup od čestitajna. Neka se rodoljubni skrobr Božićnih blagdana i Nove godine sjete Družbe sv. Ćirila i Metoda. Običaj je svuda, da se mnogi ovom prilikom odkupe od predosadnog više put čestitajna, podariv koja svoticu u dobrotvorne svrhe. — Ovih blagdana eto pruža se svakomu prilika, da se odkupi od takovih čestitajna sa kojim iznosom u korist naše Družbe. Čim obilniji dar, tim će joj biti ljepša i obilnija nova godina.

„Hrvatska Kruna“ i još nas poteže za jezik. Ne razumijemo je, jer dok zabada ne će da se drži stvari. Ona ni za živu glavu ne bi spomenula što smo ju toliko i toliko puta pitali. Ali neka joj. Ona ima svoj poseban način. To njeke krste nekakjema, izkrivljivanjem, itd. ali jer nam bas nije stalo tražiti dotične nazive, to prelazimo preko toga i puštamo „Hrvatsku Krunu“, da se zabavlja kako hoće. Njeke dan javljala ona svietu, kako Kosuth ne mari za Trumbića, a kad smo mi doneli dotične brzojavke, znao joj je što nisu francuzice. Koga vraga, ta ne treba bas, da je svak poliglota kao što su urednici „Hrvatske Kruna“.

Oni se još ljute kad im se reče, da izvrćaju. Nismo mi to, čini nam se, bas rekli, nego Dr. Trumbić, a kad tamo u svakom broju ima po koja izvrćanje. Tako javljaju, da su riečku resoluaciju zakopali oni, koji su ju sastavili i to onim poznatim proglasom koaliranih stranaka u Banovini, koji nije drugo nego poziv, da se riečka resoluacija ostvari. Na ova izvrćanja ne treba se ni obazirati, tako su plitka.

Da odgovorimo „Hrvatskoj Kruni“, jesmo li pravaši? A kad bi mi pitali nju, je li ona Frankov

organ, što bi odgovorila? Ona bi po svojoj prilici odgovorila da nije, i tad bi lagala, a kad bismo joj mi odgovorili, da smo uvijek pravaši, rekli bi istinu.

„Hrvatska Kruna“ ne zna što znači „n. pr.“ jer kad bi rekli: „hrvatske pravaške novine n. pr.“ „Hrvatsku Krunu“ bile su nekada proti frankovluku, okladili bi se, da na uredništvo „Hrvatske Kruna“ ne bi znali, da se tim ne izključuju njeke druge pravaške novine.

Blagajna za Štednju i Zajmove u Vodicae koncem pr. studenoga brojila 356 stalna člana, od kojih 14 odstupilo.

Njezin aktiv:

Prištednja	K 42948.20
Tekući račun	5894.96
Izkaznica dohodaka	656.14
Zadružni djelovi i pričuva	4103.26
Ukupno K 106051.56	

Pasiv:

Zajmovi zadržanima	K 94279.71
Izkaznica potrošača	4689.89
Razni računi	6380.57
Novca u blagajni	701.40
Ukupno K 106051.56	

Poziv na predbrojbu. Na temelju ekzantnih znatnosti, na krilima najnovijih otkrića u carstvu zraka i valova, zaletio sam se malo dublje u bezkrajni, grandiozni svemir, da pokušam odgonetnuti dio njegovih tajna, da proučim divnu mu harmoniju, da uzdriim, e će se veličanstvena ta zgrada jednom u eter pretvoriti, kako je ekeron i nastala... Eto, to je nova filozofija, koju branim u svežu od jedno 5 stampanih araka pod naslovom: „Inteligencija, materija i sila u smeniru“, pa molim svu onu gospodu, koja bi bila voljna imati ove djelce, neka mi izvole to čim prije dopisnicom javiti, eka znadem, mogu li ga u obće dati u štampu.

Cena za predbrojnicu bit će 2 K (2 dinara), a knjižarska 3 K (3 dinara).

Split, 29. novembra 1905.

Josp Buzolić

GOSPODARSTVO

Ribarstvo u Trstu.

Koncem t. m. „Austrijskoga ribarskoga društva u Trstu“ izvršio sedamnaestu godinu svoga rada.

Premda 17 godina jest neko razdoblje dosta dugo, ipak u gospodarskom pitanju dosta je kratko, a da se uzmognu vidjeti uspjeti rada.

Motroci s ovog stanovništva rad „austrijskoga ribarskoga društva u Trstu“, možemo reći, da nas isto zadovoljava, a osobito ovo zadnjih godina, kad je i ribarim Dalmacije prama pravici priskočilo u susret bezkamatnim zajmovima.

Podvrći kritici djelovanje predjašnje, a i sadašnje društva i društvene uprave danas ne ćemo, već ćemo radje izataknuti nešto, što mislimo da je opravdano i za isto društvo potrebno.

U 63. broju našeg lista iztakli smo pogubni policijski duh, koji se malč malo širi u naše ribarstvo pomoću ribarskih straža, i iztakli smo želju, da se ovaj zabaci i da se ustupi mjesta pouci.

Polazeci sa stanovništva pouke, moramo priznati ipak činjenicu, da ni ribarsko društvo nije u ovom pravcu ništa učinilo.

Dusa svega društva bili su gg. Stjepan Pavao Nikolić i Antun prof. Valle. Obajica zaposlena svojim službenim poslom, i da su htjeli nisu mogli da se bave i ovim potrebitim radom društva, a i s razlogu, što ni jedan ni drugi nisu poznavali jezik hrvatski. Nazad vremena g. Nikolić, ošinit od kapi, izgubio je sasna dar govora, i tako je ribarsko društvo izgubilo svoju najvrstiju silu u upravi, a prof. Valle svog najvrstijeg i nerazriešivog druga.

Što je bio Nikolić za ribare, teško je opisati. Čini nam se kō da ga vidimo, kad je on 9. 1902. ustao protiv svima na ribarskoj konferenciji u Zadru i na obranu ribarstva s „haskavicam“, veled: „Bura puše kruha ni, kako ćemo tužni mi“.

Nikolića teško da netko zamieni u ljubavi naprama ribaru. On je dosta učinio, a sad njegovom nasljedniku preostaje, da nadopuni i izpravi ono, što je s jednog ili drugog razloga, a što se događa kod svih ustanova, u početku krenulo s prave staze i cilja društva.

Nadzornik Lorini, koji je, ako nas glasovi ne varaju, preuzeo vodstvo poslova društva, može mnogo učiniti, a da društvo udari pravom svojom stazom.

Priznati mora i odmah u početku izvršiti golemu pogrešku, u koju je društvo upalo, a to je, da sve uredjuje u talijanskom jeziku i da nikada ne riješi spis, koji mu je u hrvatskom jeziku podastri u tom jeziku.

Ako se je ovo donekle moglo oprostiti prije, kad nijedan od upravitelja nastanjenih u Trstu, nije poznavao hrvatski jezik, to se unapried oprostiti ne može.

Mi mislimo i čvrsto je naše uvjerenje, da bi se ovo najlakše moglo postići, kad bi društvo imenovalo za tajnika osobu, koja je vješta ribarskom poslu i koja poznaje jezik hrvatski i talijanski.

Ako se ovo ne učini, stvari će i unapried zapinjati, jer nadzornik Lorini, koji je i onako dosta opterećen svojim zvaničnim poslom, teško će moći da odoli duševno i radu društva.

Osim uredovnih dužnosti, tajnik imao bi da putuje i upućuje ribare na ono, što je za njih koristno i dobro, kao i to, da uredjuje ribarski list, oja se potreba eto odavno čuti. — Reći će nam se, a imamo „Bulletina di pesca“ i „Il Mare“. Nu oba ova lista nisu pristupna našim ribarima, jer su pisana na talijanskom jeziku, a što je glavno, bave se sasna drugim stvarima. Nego li obalno ribarstvo iziskuje.

Opazili smo, da se zajmove, koje društvo dava, većim dijelom više i ne vraćaju, a to ubitačno djeluje na napredak društva. Tako opazimo, da od 128,658.07 K nije se povratilo već 78,177.92 K, a ostalo je nepovraćeno 49,880.85 K, što sačinjava svu glavnicu društva, koju ima na raspoloženje.

Tajnik društva imao bi stati u što uzeo doticaju sa povjerenicima društva i prije nego li se udjelji zajam ovom ili onom članu, imalo bi se svakako saslušati mnenje povjerenikova, što sve do sada, izim riedkih iznimaka, nije se radilo, te tako društvo je glavnica izložena pogibelji, da ne bude nikad utjerana.

Nek se ne misli, da bi ovakova organizacija iziskivala Bog zna koji trosak.

Samo društvo broji 589 članova, a samih domaćih ribara ima na Jadranu 11045 osoba, a od ovih nisu niti 200 članovi ribarskog društva, ove jedine njihove institucije. Ako uzmemo, da je godišnja članarina društva od same 2.40 K, to je posve lako shvatiti, da nijedan pravi ribar ne bi od društva odbjegao, već bi se u društvo upisao, kad bi znao, da mu je društvo pripravno ustati na obranu njegovih materijalnih, a i moralnih pribitaka.

S jednim dobro uređivanim ribarskim listom, koliko se ne bi moralno podignuo ribarski stališ?

Možemo mirne duše reći, da je ribarska kasta najzpuštenija od svih drugih, ne samo kod nas, da li i kod stranih država.

Dok se za sve druge kaste vlada, a i privatnici, više manje skrbi, dotle ribarska je kasta ostavljena svojoj sudbini, kao da ribar ne žive na kori zemlje, kō da je on divljak, za koga se nije potreba, brigati.

Završujemo, željom, da ove naše rieči nađu odziva i uvažanja kod onih, koji su na to pozvani.

NAŠE BRZOJAVKE

TRST, 19. Zajamčena je što skorija izvedba gradnje nove projektirane željezničke pruge Split-Dicmo pravcem Marmontova puta preko Imotskoga do Ljubuškoga; odatle će bit spojena sa bosanskom prugom Sarajevo-Mostar-Metković. Odlučeno je takodjer započeti odmah gradnjom željezničke pruge Knin-Bihac-Ogulini.

BEČ, 20. U gospodskoj kući primljen je državni budget, trgovački ugovor sa Italijom i zakonska osnova o trgovačkoj mornarici.

BUDIMPEŠTA, 20. U parlamentu, koji se jučer otvorio, prošlo je mirno. Predstavnici vlade bili su odsutni. Predsjednik je pročitao odpis, kojim se odgađa parlament od ožujka. Prosvjedni predlog Apponyev proti odgođi bit je primljen jednoglasno.

PETROGRAD, 20. Vlada u Kurlandiji je posve nemoćna prema zavladaloj revolucionarnoj anarhiji.

BUDIMPEŠTA, 20. Pod izvjestno se tvrdi, da će Feyervary odstupiti i zatražiti trogodišnji dopust. Lukacs nastavlja pregovore s koalicijom. Velikaška kuća poprimila je prosvjedni predlog, kojim se vladi izriče nepovjerenje. Riečki guverner Szapari prikazao je ostavku.

PETROGRAD, 20. Revolucija se u baltičkim pokrajinama sve to više širi. Grozna plackanja i neredi na dnevnom su redu.

Ured. Izdavaelj i odgovorni urednik: VLADIMIR KOLIĆ.
Tiskarnica Ivan Sflaginac — Šibenik.

JAVNA ZAHVALA

Raztrganim srcem od puste žalosti i tuge rad grozna bolovanja i smrti premile supruge i dobre majke

PERINE

vršimo svetu dužnost najtoplje zahvaliti, i našu vječitu hamost izraziti ponajprije vriednom liečniku prevencu ovdješnje bolnice, odličnom g. Dru Filipu Colombani-u, koji strukovnjačkom vještinom, a ljubavju više nego sinovljim, nastojao je svakako, e da bi biednoj bolestnici nepodnosive bolove ublažio i nju izliečio; dičnomu liečniku g. Dru Filipu Smolčiću, koji je svakidan posjećivao i ljubezno tješjase nju i ožalošćene članove njezine obitelji; vrlome liečniku g. Dru Milu Katiću, koji danom i noću patnici bi pritekao, da joj pomoze, pa i samilostnim sestricam, koje nad njom dan i noć bdijahu, i dvorise je kao mater rodjenu; g. k. Predsjedniku prisvj. g. pl. Grisogono, svoj gg. činovnicima, kancel. pomoćnicima, pisarima, poslužnicima i podklijučarima ovdješnjeg Okružnog Suda; osoblju c. k. kotarskog Suda u Skradinu; uglednoj Obćini Skradinskog, Mitronosnom Opatu veđ. Dru Petru Kragiću, i našim milim skradinskim građanima, koji donapokom htjedose na svojim rukam nositi do groblja smrtne ostanke objubljene njihove domorodkinje; najposlie svim prijateljima, prijateljicam i znancima, ovdješnjim i vanjskim, koji na razne načine, rek bi natječu se saucustvovanju našoj žalosti, i tim olakšati teški udarac zadani nam od kobnog udara; svima, ganuti, optetjajmo: hvala i hamost naša budi vam na vieke, a milostivi Bog blagosovio svaki trenutak vašega žicia i sačuvao vas od čemeru u ovoj dolini suza.

Šibenik, 15. prosinca 1905.

ANTE GOLDONI
i obitelj.

Najljepši dar za skoraašnje božićne blagdana i za mlado ljeto.

Jedino se kod podpisanoa mogu nabaviti IZVORNI ŠVAČI „SINGER“ STROJEVI

S CENTRALNOM BOBINOM

uz bezplatno poučavanje u šivenju domaćih radnja i u umjetničkom vezivu na tim strojevima. Prodajem na nezmatne sedmicne obroke od 2 K. Ohsključen svrvis iglana, remenjem, uljem i svim drugim nužrednim potrebitinam za šivaće strojeve.

Svrvis primam u zamjenu stare strojeve i popravljam iste bili oni kojegmudrago sustava.

Zastupatelj: ŠIBENIK (Glavna ulica) sućelice Ljekarni Dalle Peste.

Najljepši dar za skoraašnje blagdana i za mlado ljeto.

LOZE

dalmatijske, navrtnete na amerikan-skoj podlozi, pripravlja za jesen g. 1906. za okuženo područje

PEČENKO I DRUG
Komen - Primorsko.

Ciene su:
Navrtei na rupestris monticola 1000 km. K 120
" aramon > rupestris h. l. " " 140
" riparia > rupestris " " 140

Narućbe primaju se do 31. siječnja g. 1906. - Sa narućbom zah-tjeva se 20 % kapare.
Tko želi bas svoju lozu, može poslati poštom mladike srednje debeljine.

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA

PODRUŽNICA ŠIBENIK

—(Centrala u Dubrovniku i Podružnica u Zadru)—

obavlja slijedeće poslove:

Prima novac u svrhu ukampančavanja na uložnice i blagajničke doznačnice, te uz potvrdu na tekući ili na ček račun.

Prodajna vrijednosne papire i ine vrijednote u pohranu. Preuzima u svrhu naplate mjenice, naputnice i čekove za našu državu i za inostranstvo.

Daje predujmove na vrijednosne papire, zlatni i srebrni novac i robu.

Kupuje i prodaje vrijednosne papire i vrijednote, naročito sve vrste državnih i privatnih srećaka, državnih zadužnica, željezničkih i industrijalnih papira, založnica prioriteta, obveznica, inostranskog novca u papiru, deviza, zlatnog i srebrnog novca naše zemlje i inostranstva.

Unovčuje izvučene srećke, zadužnice i dospjele kupone, te nabavlja nove kuponske arke. Provdaja osiguranje proti tečajnom gubitku izriehanih srećaka i zadužnice. Obavlja vinkulacija i devinkulacija svih vrsti vrijednosnih papira, polaze vojničko-zenitihne i sve druge jamčevine u vrijednosnim papirima, te provadja konversije.

Izvršuje isplate na svim mjestima naše i drugih država, te izdaje kreditna pisma.

Ekskomptira mjenice, naputnice i kupone vrijednosnih papira. — Prodaje promese za sva vučenja. — Obavlja besplatno reviziju svih srećaka naše države i drugih u njoj dozvoljenih. — Osim toga obavljat će i sve ostale transakcije, koje zasjecaju u bankovnu struku, uz najpovoljnije uvjete. Sve potanje obavesti daje rado usmeno i pismeno.

Hrvatska Vjeresijska Banka (Podružnica Šibenik).

JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Svoj k svome! — POZOR! — Svoj k svome!

Častim se javiti p. n. občinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, bratovštinama, da sam otvorio u ovom gradu

TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA.

Kod mene dobit se mogu izvrstne, a već od mnogih priznate u svim veličinama **svieće od pravog pčelinjeg voska**, kao i finog crkvenog tamjana.

Svaka i najmanja naručba p. n. mušterija prima se najspretnije, te se obvezujem obaviti njihove naloge u što kraćem roku, obvezom najpompnije izradbe i uz najpovoljnije uvjete.

S velepoštovanjem

VLADIMIR KULIĆ

Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

VAŽNO ZA DJECU!

Jedan od najboljih načina, da se **djeca sačuavaju zdrava**, da im se **poboljša krv i očajuju pluća** jest davati im više puta na dan **meda**, ili sanna, ili s kruhom i s mliekom. — Preporuča se i starijima proti nazobam.

Čista naravskog meda po 60 novč. klg. može se dobit samo kod

Vladimira Kulića.

Za božićno drvo

— naći ćete —

u dućanu **IVANA RUDE**

Glavna ulica - ŠIBENIK

svakovrstnih nakita: zlatnih i srebrnih zvjezda, zvjezda repatica, lančića, orpca, trakova, kruglića, grozdova, sjajnih i ravnobojnih oblika, anđjelica, ptičica, pa krasnih svjećica sa svojim stalcima za pričvršćavanje uz drvo, — sve to u raznim veličinama; onda još pamučnog neizgoricog sniega, praskavih svjećica i bezbroj drugih sitnica, kojima se razkošno, a ipak uz najumjereniji trošak može okititi božićno drvo.

Vanjskim naručiteljima šalje se roba pouzecom, ali se prima natrag sve, što im se slučajno ne dopane.

U knjižari IVANA GRIMANI-A

možu se dobiti najbolji i svojim sadržajem najzanimljiviji **koledari** za godinu 1906. kao:

„Zabavni Koledar“	Cijena K 2:—
„Hrv. Vojnički Koledar“	1:—
„Veliki Marijin Koledar“	—:90
„Šarani svjetski Koledar“	1:—
„Novi šaljivi slik. Koled.“	—:40
„Danica“ Ljetopis društva Svetogjer.	—:40
„Ciril i Metod Koledar“	—:50
„Dječki Koledar“	—:60
„Gospodar i vinogr. Kol.“	—:50
„Jelačić“ HRVAT. VOJNIČKI KOL.	—:50
„Prijatelj Naroda“	—:50
„Pučki zagrebački kol.“	—:40
„Šošter Kalendar“	—:20
„Šošter zagreb. kol.“ (stari)	—:20
„Sreć Isusovo“	—:50
„Šumarski koledar Hrv.“	1:60
„Živila Hrvatska“ koledar	—:60
„Kal. Sreć Isusova i Marij.“	—:60
„Zvekan“ Humoristički kalendar	—:60
„Zvonimir“ Hrv. Ilustr. Kalendar, ujedno uređovnik, poslovnik i zabavnik	1:60
„Marjan“ Splitski Almanah	—:50
„Bog i Hrvati“	1:—

- Block dnevni i tjedni koledari:
„BLOCK DNEVNI KOLEDAR“ sa pratorom za bilješke	1:20
„TJEDNI KOLEDAR“	1:40

- Njemački koledari:
„AGRAME 20 KR. KALENDER“	—:40
„AGRAME BOTE“	—:80
„FLIEGENDE BLÄTTER KALENDER“	1:20
„DER WIENER BOTE ILLUSTR. KAL.“	—:70
„FROMME'S WIENER AUSKUNFTS-KALENDER“	2:—

- Francuzki:
„ALMANACH HACHETTE“	2:50

Naručbe izvana prima se i šalje samo ako su popratne dobicim iznosom, nadodavši 20 para za poštarinu.

Jadranska Banka u Trstu

Bankovne prostorije u ulici **Niccolò Macchiavelli, br. 26.** započela je svoje poslovanje, te

obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predujmove na vrijednosne papire, kao i na robu lezeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednosne papire svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote, i unovčuje kupovne i izriehane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavna tržišta monarkije i inozemstva, te otvara vjerisje uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsavjestije uz vrlo umjerene uvjete.

Posređuje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

Štovanom občinstvu preporučujem upotrebu i kupovanje **MAGAZINOVE SMREKOVAČE**, koja okrepnjuje želudac, razgrijava živce, zastavlja proljev i lieči od groznice, tifusa, hunjavice i t. d.

Samo čista, odlikovana „Smrekovača“ dobiva se kod distileura

RISTA P. MAGAZINA
Šibenik (Dalmacija).

Ja ne poznam

boljeg i uspješnijeg medicinskog sapuna do davno prokušanog

BERGMANNOVA LIER-MLIEČNOG SAPUNA

(LILLENMLICHSEIFE)

od Bergmanna i dr., Tetschen na/L. kojim se njeguje koža, kojim se osobito uklanjaju s nje ljetne pjegice i s kojega lice dobiva nježnu boju.

Predplatno komad 80 para u Drogariji Vinka Vučića - Šibenik.

VELIKO SKLADIŠTE POKUČSTVA

A. DELFIN

ŠIBENIK (Glavna ulica)

obskrbljeno je raznim krasnim okvirima, ogledalima i tpeparijom. — Velika izradba - narodnih škrinja -

Naručbe se izvršavaju najvećom točnošću. Cijene umjerene uz najpovoljnije uvjete. o o o o o o

Drogarija Vinka Vučića Šibenik

(priješ A. Janakovića)

preporuča svoj bogato obskrbljeni dućan raznim ljekovitim mirodijama, predmetima iz gume, svakovrstnim mineralnim vodama, velikim izborom najfinijih parfima i predmeta nužnih za bolesnike.

NAJBOĻI I NAJJEFTINJI
ŠIVAI STROJEVI O O O
„SINGER“ O O O
MALOVILNIH SISTEMA O O O

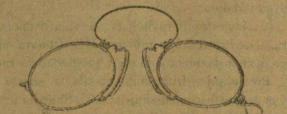

DOHVAJU SE SAMO U SKLADIŠTU ŠIVAIH STROJEVA „SINGER“, IVAN GRIMANI - ŠIBENIK.

Zlatarija Antuna Vučića

Šibenik (Glavna ulica)

Izbor svakovrstnih zlatnih i srebrnih predmeta, kao i dragocjenih kamena. — Kupuje staro zlato i srebro uz najvišu cijenu. — Veliki izbor liepih galantarija pravog kineškog srebra.

Skladište svih vrsti stakala za uzdržanje i poboljšanje vida, finih datokozora, toplomjera, tlakomjera itd. — Primaju se i popravci uz najumjerenije cijene.

PROTI SLABOĆI DJECE I ODRASLIH proti plućnim bolestim, žlezdam, škrofolozi itd.

Prirodno bakalarovo ulje

CLARKSON BR. 5

zgotovljeno u Newfoundland-u

Ovo bakalarovo ulje, koje propisuju prvi medicinski auktoriteti, mora se svim do sada poznatim vrstnim pretpostaviti; te i radi lake probave i ugodnog ukusa veoma je preporučeno u svim onim slučajevima, u kojim liečnik želi postići okrepju cijelog organizma, kao i povišenje tjelesne težine, poboljšanje sokova i čišćenje krvi.

— Čuvat se treba od naličnosti. —

Zahtjevati se mora naročito CLARKSON BR. 5 ULJE OD BAKALARA.

— Cijena za svaku flašu Kr. 2. —
— Sandučić od 6 flaša Kr. 10. —

Glavno skladište za Dalmaciju, Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu: **C. RUGGERI**, Ljekarna k sv. Anfi od Padue ŠIBENIK.

